

SİNEKLERİN TANRISI¹

İnsan doğası gereği kötü müdür, yoksa toplum halinde yaşama zorunluluğu mu insanı bencil bir varlığa dönüştürür? Ya çocuklar, en azından onların saf ve masum olduklarını söyleyemez miyiz? Çocuklar içinden çıktıkları toplumun kötülüklerinden arınmış yepyeni bir toplum kurmayı başarabilirler mi?

William Golding'ın *Sineklerin Tanrısı* isimli romanı atom savaşından korumak üzere kaçırılan, yaşları altı ile on iki arasında değişen bir grup İngiliz çocuğun öyküsünü anlatmaktadır. Kitabın öne çıkan kahramanları oy birliğiyle meşruiyetini ilk olarak kazanan Ralph, korku yaratarak sonradan iktidarı ele geçiren Jack, adadan kurtulma umudunu hiç yitirmeyen Domuzcuk, "Bizden başka canavar yoktur belki." diyerek insan doğası üzerine gerçekçi gözlemler yapan Simon'dur.

İssız bir adada medeniyetten uzak yaşam sürmek zorunda kalan çocuklar başlangıçta oldukça saf ve masum görünürler. Her çocuk gibi oyun oynamak en büyük zevkleridir. Fazla bir şeye ihtiyaç duymazlar, ki zaten cennet gibi bir adada yaşamları dopdoludur. Barışçıl bir ortamda, etrafı keşfederek günlerini geçirirler. Ne yazık ki bu durum fazla uzun sürmez. İnsan doğasının kötü ve bencil yanı er ya da geç kendini göstermeye başlar.

Doğada bir başlarına eşit ve özgür koşullarda kendilerini bulan çocukların, yaşamlarını yönlendiren bir otorite olmadığı gibi hiçbir hukuk ve ahlak kuralı da yoktur. Bu yüzden ilk olarak kurallara ihtiyaç duyarlar. Tıpkı yetişkinler gibi toplantılar düzenleyip bir türlü uygulamaya geçiremedikleri birçok karar alırlar. Demokratik bir düzendeki gibi konuşma hakkı sağlayan, düşünce özgürlüğünün simgesi haline gelen deniz kabukları bile olur. Böylece doğa halinden toplum haline geçişle birlikte insanın uğradığı dönüşüm, yazar tarafından etkileyici bir şekilde gözler önüne serilir.

Kitapta konunun ele alınışı ve yorumlanması oldukça özgündür. İletilerle okurun yeni anlamlar inşa etmesine olanak sağlayan yazar, öğüt veren bir yaklaşımdan uzak durarak okurun

¹ William GOLDİNG. Sineklerin Tanrısı. İş Bankası Kültür Yayınları.

insan doğasındaki iyilik ve kötülük üzerine felsefi bir düşünme sürecinden geçmesini sağlamaktadır.

Fransız filozof Rousseau, insanın doğası gereği kötü olmadığına inanıyordu; ancak tüm insanların kötülük yaratan yönetimler altında bu hale geldiğini savunuyordu. İnsan doğadaki gibi saf ve doğal haliyle yaşayabilseydi işte o zaman özgürlüğünü koruyabilir, iyi bir yaşam sürebilirdi. Oysa bu, yaşamın içinde gerçekleşemeyecek kadar ütöpik bir düşünceyi temsil ediyordu. *Sineklerin Tanrısı*'ni başlangıçta bu ütopyanın bir denemesi saymak mümkün görünse de ilerleyen sayfalarda insanın vahşi yönünü ortaya seren bir distopyaya dönüştüğünü görürüz. Atom savaşının vahşetinden kaçan çocukların, ironik bir biçimde, kendi içlerindeki kötülük ve vahşetten kaçamadıklarına tanık oluruz.

Adadaki yaşam, gerçek bir gereksinim olmaktan çok kendini başkalarının üzerine çıkarma isteğinden doğan karanlık bir eğilimi, gizli bir kıskançlığı açığa çıkarır. Çocuklar birbirlerine vahşice davranmaya başlarlar ve kendilerini kötülük yapmakta özgür hissederler. Bunu daha büyük bir güvenlik içinde yapabilmek için yüzlerine maske takarlar. Böylece hiç de eylemlerinin sorumluluğunu alıyor gibi görünmez ve suçluluk duygusu hissetmezler. Birbirlerine kötülük yapmaktan çekinmeyen çocuklar, hayali bir canavar imgesi yaratıp bundan ölesiye korkarlar. “Canavar” isminde somutlaşan imge, aslında içlerinde bastırdıkları korkudan başka bir şey değildir.

Golding okurda, insanın iyi ve kötü yanlarına dikkat çekerek eleştirel ve sorgulayıcı bir bakış açısı geliştirmektedir. Böylece okuru toplumun değişmeyen yaşam şekline yönelik eleştiri yapmaya çağırıldığını söyleyebiliriz. Toplumsallaşarak doğal özgürlüğü geri alınamayacak bir şekilde yok eden insanı iyilik, kötülük, hırs, açgözlülük, özgürlük, sorumluluk, ölüm gibi yaşam gerçekliğinde karşılığını bulan önemli kavramlar üzerine düşünmeye, sorgulamaya yönlendirmektedir. Hiç kuşkusuz kitap bittiğinde “Kaybedilmiş masumiyetin kurtarılması mümkün müdür?” sorusu okurun (lise öğrencilerinin) belleğinde yankılanmaya devam etmektedir.

Gül Esin SERTTEK

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Kültürel Temelleri Anabilim Dalı

Eğitim Felsefesi Programı (Doktora Öğrencisi)